

TÜBİTAK 2237-A Bilimsel Eğitim Faaliyetlerinin Lisans Çocuk Gelişimi Öğrencilerinde Kariyer Farkındalığına Etkisi

The Effect of TÜBİTAK 2237-A Scientific Education Activities on Career Differences in the Undergraduate Child Development Applications Department

S. Seda Bapoğlu Dümenci^{1*}

¹Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Mersin, Türkiye

Özet: Çocuk gelişimi bölümü, 18 yaşına kadar olan çocukların zihinsel, dil, sosyal, duyuşsal, fiziksel ve öz bakım gibi gelişim alanlarında teorik ve pratik eğitimler/müdahale programlarını içermektedir. Çocuk gelişimcilerin çalışma alanları, normal gelişim gösteren çocuklardan özel eğitim gereksinimi olanlara, korunmaya muhtaç çocuklardan hastanede yatan, mültecilere veya davranış bozukluğu sergileyen çocuklara kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. TÜBİTAK 2237-A Bilimsel Eğitim Etkinliklerini Destekleme Programı çerçevesinde gerçekleştirilen «Lisans Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Planlaması» projesi, bu geniş kapsamlı çalışma alanları hakkında bilgi vererek öğrencilerin kariyer farkındalıklarını artırmayı hedeflemektedir. Çalışma grubunu devlet ve vakıf üniversitelerinde eğitim alan 30 çocuk gelişimi bölümü lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Çevrim içi eğitim yoluyla 12 eğitmeni ile toplamda 20 ders saati boyunca 12 farklı konu işlenmiştir. Yarı deneysel desenle yürütülen araştırmada, kariyer farkındalıkları ölçeği ön test ve son test olarak kullanılmıştır. Sonuç olarak, TÜBİTAK 2237-A bilimsel eğitim etkinliklerinin lisans çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin kariyer farkındalıkları üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kariyer farkındalık; çocuk gelişimi; Tübitak 2237; çevrimiçi eğitim

Abstract: The Child Development Department includes theoretical and practical applications to prepare theoretical or practical training/intervention programs in developmental areas such as mental, language, social, sensory, physical and self-care for children up to the age of 18. The scope of child development professionals' work ranges widely, from typically developing children to those with special education needs, children in need of protection, hospitalized children, refugees, or children exhibiting behavioral disorders. The "Career Planning of Undergraduate Students in the Child Development Department" project, conducted within the framework of the TÜBİTAK 2237-A Scientific Education Support Program, aims to enhance students' career awareness by providing information about these diverse fields of study. The study included 30 undergraduate students enrolled in Child Development programs at both state and private universities. Through online education, 12 instructors covered 12 different topics over a total of 20 instructional hours. Employing a quasi-experimental design, the research utilized a career awareness scale as both a pre-test and post-test measure. Ultimately, the study found that TÜBİTAK 2237-A scientific education activities effectively impacted the career awareness of undergraduate students in the Child Development Department. As a result, TÜBİTAK 2237-A states that formal educational activities are effective on the career centers of the licensed child development department.

Keywords: Career awareness; child development; Tübitak 2237; online education.

* İletişim Yazarı / Corresponding author.
✉ sedadumenci@tarsus.edu.tr

Geliş Tarihi / Received Date: 31.05.2024
Revizyon Talebi Tarihi / Revision Request Date: 06.07.2024
Son Revizyonun Geliş Tarihi / Last Revised Version Received Date: 26.07.2024
Revizyon Sonrası Kabul Tarihi / Accepted After Revision Date: 06.08.2024

1. Giriş

Bireylerin sürekli iş rollerini değiştirmesi, ömür boyu öğrenme sürecine aktif katılımı, işe alınabilirlik, yaşam/kariyer yönetim becerilerini geliştirmesi ve yaşam/kariyer ilerlemesini proaktif olarak tasarlayıp yönetmesi, 21. yüzyılda başarılı olabilmek için gereklidir (McMahon vd., 2008). Yaşam boyu devam eden bir süreç olan kariyer gelişiminde, karar verebilme ve kariyerle ilgili yaşam rollerini bütünleştirme önem taşımaktadır (Herr vd., 2004). Edokpolor ve Omiunu'nun (2017) belirttiği gibi, üniversite öğrencilerine sunulan kariyer gelişimi hizmetlerini meslek ve yetişkin eğitimi programlarına entegre etmek, onlara güven ve olumlu bir tutum aşularak yaşam boyu öğrenme faaliyetlerini teşvik edecek ve sürekli yeni beceriler edinmelerine yardımcı olacaktır. Alanyazında üniversite öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin desteklenmesinin gerekliliği vurgulanmakta ve bunu gerçekleştirecek pek çok yöntemden söz edilmektedir (Reese ve Miller, 2006). Küreselleşme eğilimleri nedeniyle mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerine olan ihtiyacın artacağı tahmin edilmektedir. Bu eğilimlerin sonucunda, mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı alanındaki algılar ve yaklaşımlar son 10-15 yılda hızla değişmiştir. Gelecek için çözüm arayışının rotasını çizmede işlevsel olabilecek nedenler ve sonuçlarla yeni paradigmalardan tanımlanması son derece önemlidir (Yeşilyaprak, 2012). Tanımlanması gereken paradigmalardan biri de çocuk gelişimcilerin paradigmaları olabilir. Çok disiplinli çalışma alanları arasında yer aldığı ve geniş bir çalışma kitlesine sahip olduğu için bu alanda da rehberlik ve kariyer geliştirme fırsatlarına ihtiyaç duyulabilir.

Çocuk gelişimciler, çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarını destekleyip ailelere rehberlik etmektedirler. Bu, çocuğun gelişimini kapsamlı olarak değerlendirip takip etmeyi içermektedir. Çocukların gelişimini izlemek ve desteklemek toplumun önemli bir sorumluluğu olup, çocuk gelişimcilerin sağlık bilimleri alanında önemli bir rol üstlenmelerini gerektirmektedir (Tercan ve Yıldız Bıçakçı, 2016). Çocuk gelişimcilerin çalışma alanlarının sınırlarının çizildiği çekirdek eğitim programında belirtildiği üzere; eğitim, sağlık ve sosyal hizmet genel anlamdaki çalışma alanları arasında yer almaktadır (Aral vd., 2015). Çocuk gelişimi ve eğitimi çalışmaları çok geniş kapsamlı olup, çocuklarda uyum problemlerinden özel eğitim çalışmalarına, gelişimsel takip çalışmalarından aile, sosyal çevre ilişkilerine kadar çeşitlilik göstermektedir. Farklı çalışma gruplarına sahip çocuk gelişimcilerin de alanında uzman kişilerce desteklenmesi de birçok olumlu yönde destekleyebilir. Bu desteklerden biri de motivasyon ve ait olma durumudur. Çocuk gelişimi öğrencilerinin motivasyon, kişisel gelişim ve bilgi okuryazarlığı temelinde yapılan çalışmalardan da anlaşıldığı üzere, ait olma ve motivasyon düzeylerinin araştırıldığı çalışmada, üniversiteye devamlılığı için akademik başarılarını destekleyecek ve olumlu meslek algısının geliştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır (Sezgin ve Alabay, 2021). Bağcı ve Aslan Bağcı (2018) tarafından kişisel yönelimlerinin araştırıldığı başka bir ça-

lışmada öğrencilerin kaynakları kullanabilme ve amaçlı davranışlarının yüksek düzeyde olduğu bilgi okuryazarlıklarının da geliştirilebildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine başka bir çalışmada çocuk gelişimi öğrencilerinin akademik motivasyonlarının artırma konusunda aldıkları eğitimlerin, daha istekli ve içsel motivasyonu arttıracak şekilde mesleki anlamda desteklenmesi önerisinde bulunmuşlardır (Tunç vd., 2018). Ülkemizde farklı kurum ve kuruluşlarda görev alan çocuk gelişimcilerin çalışma alanları arasında normal gelişim gösteren çocuklardan, özel gereksinimli çocuklara kadar, suça sürüklenmiş ve dezavantajlı çocuklarla çalışmış, mesleki olarak katkı vereceği uzmanlarla görüşülmesi önerilmektedir (Kaçmaz vd., 2020). Bütüncül bir bakış açısına ve disiplinler arası çalışma becerilerine sahip olması gereken çocuk gelişimcilerin, mesleki tatmin ve ulusal/uluslararası çalışma alanları hakkında bilgi edinmeleri gerekmektedir (Doğan Keskin ve Bayhan, 2020). Toplumsal ve bireysel etkilere sahip olan üniversite eğitimi süresince, lisans öğrencilerine kazandırılan akademik bilgilerin mezuniyet sonrasında istihdam olasılığını artırması için bazı etmenlerin desteklendiği ortamlardan faydalanılmaktadır. Bu etmenlerin başında öğrenme motivasyonu, istihdam oranları ve mesleki aidiyet gelmektedir (Karaman, 2013).

Toplumumuzda 0-18 yaş arası bireylerin zihinsel, dil, sosyal, duyuşsal, fiziksel, öz bakım gibi gelişim alanlarını destekleyen çocuk gelişimcilerin, kariyer geliştirme çalışmaları kapsamında hedefler koyarak, yeteneklerinin güçlü ve zayıf yönlerini de dikkate alarak seçimler yapmasını desteklemesi açısından önem arz etmektedir. Bu yaş grubundaki bireyler için teorik ve uygulamalı eğitimler ile müdahale programları hazırlayan çocuk gelişimi bölümü, normal gelişim gösteren, özel eğitim gereksinimli, korunmaya muhtaç, hastanede yatan, mülteci veya davranış bozukluğu olan çocuklarla çalışır. Bu çeşitli alanlarda çocuk gelişimi bölümü öğrencilerine saha deneyimleri, karşılaşılan sorunlar, durumun güçlendirilmesi ve zayıflıkların giderilmesi konularında mentörlük ve rehberlik yapabilecek çalışmalara ihtiyaç vardır.

Tüm bölümlerde olduğu gibi üniversitelerin sundukları temel eğitim programlarının hedefleri, öğrencileri harekete geçirecek, karşılaşılabilecekleri zorluklara karşı motive edebilecek özellikte olmalıdır. Motivasyon seviyesinin artmasına bağlı olarak öğrencilerin de akademik başarılarının arttığı ve okula karşı da olumlu tutum sergilediği bilinmektedir (Ratelle vd., 2007). Çocuk Gelişimi Ulusal Çekirdek Eğitim Programı'nda (ÇUÇEP, 2016) amaç ve hedeflerde belirtildiği üzere; çocuk gelişimi lisans mezunlarının sahip olması gereken yeterlilikler belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak, çocuk gelişimi bölümü lisans öğrencilerinin çalışma alanlarına ilişkin uzman deneyimlere sahip meslektaşları ile buluşmaları hedeflenmektedir. Böylece öğrencilerin sağlık, eğitim, sosyal hizmet, akademi ve yurt dışı deneyimleri gibi çalışma sahaları içerisindeki alanında uzman kişilerle bir araya gelmesi ve kariyer gelişimi konusunda desteklenmesi amaçlanmaktadır. Kariyer olasılıklarının geliştirilmesi sağlayan programda, çocuk gelişimi bölümünün ülke

genelindeki dağılımı incelendiğinde, 69'unun devlet üniversitesinde, 28'inin ise vakıf üniversitesinde eğitim vermekte oldukları görülmüştür. Her yıl ortalama 500 çocuk gelişimci sağlık bilimleri fakültesi çocuk gelişimi bölümünden mezun olmaktadır. Bu kapsamda sağlık bilimleri fakültesi çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin, çalışma sahaları alanında deneyime sahip olan uzmanlarla buluşması, öğrencilerin akademik kariyerinde de önemli rol oynayacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle ÇUÇEP' de belirtildiği üzere gelişimsel taramadan değerlendirmeye, gelişimsel destek ve müdahale hazırlığına kadar çeşitli alanlarda yer alan çalışma alanları hakkında kariyerlerini geliştirmek için becerilere ihtiyaç duyabilmektedirler. Bu nedenle, araştırmanın problem sorusu şu şekilde ifade edilmiştir: “Çevrim içi düzenlenen TÜBİTAK 2237-A bilimsel eğitim etkinliklerine katılan lisans çocuk gelişimi öğrencilerinin kariyer farkındalıkları üzerinde bir etkisi var mıdır?”

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden deneysel bir desen kullanılarak, çevrim içi düzenlenen “TÜBİTAK 2237-A Bilimsel Eğitim Faaliyetlerinin” Lisans Çocuk Gelişimi bölümü öğrencilerinin kariyer gelişimleri üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, öğrencilerin deney ve kontrol gruplarına yansız olarak atanmasının mümkün olmadığı için yarı deneysel desenle, ön-test ve son-test uygulamaları yapılmıştır (► **Tablo 1**). Çalışma, kontrol grubu bulunmaması ve örneklem seçiminin rastgele yapılmaması nedeniyle kontrol grubu olmayan ön-test-son-test yarı deneysel desen olarak gerçekleştirilmiştir (Özmen, 2019).

Tablo 1. Çalışma grubu

	Ön test	İşlem	Son test
Çalışma Grubu	Kariyer farkındalık ölçeği	Çevrim içi kariyer eğitim programı	Kariyer farkındalık ölçeği

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklemini, TÜBİTAK 2237-A Bilimsel Eğitim Etkinliklerini Destekleme Programı kapsamında TÜBİTAK tarafından dört kez desteklenen “Lisans Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Eğitiminin” projesine katılan, farklı il ve üniversitelerde öğrenim gören 30 çocuk gelişimi bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki öğrencilerin sınıflara göre olan dağılımları incelendiğinde 1. Sınıfta eğitim alan 8 öğrenci, 2. Sınıfta eğitim alan 6 öğrenci, 3. Sınıfta eğitim alan 11 öğrenci ve 4. Sınıfta eğitim alan 5 öğrenci, toplam 30 öğrenciden oluşmaktadır (► **Tablo 2**).

Tablo 2. Çalışma grubunun eğitim aldıkları üniversiteler

Üniversite Adı	Katılımcı Sayısı
Adnan Menderes Üniversitesi	2
Ahi Evran Üniversitesi	2
Akdeniz Üniversitesi	1
Alaaddin Keykubat Üniversitesi	2
Ankara Üniversitesi	7
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1
Hacettepe Üniversitesi	3
İstanbul Gedik Üniversitesi	2
İstanbul Aydın Üniversitesi	2
İstanbul Medipol Üniversitesi	2
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	1
Selçuk Üniversitesi	3
Üsküdar Üniversitesi	2
Toplam	30

2.3. Veri Toplama Araçları: Kariyer Farkındalık Ölçeği

Öztürk ve Şirin (2020) tarafından geliştirilen Kariyer Farkındalık Ölçeği 31 maddeden oluşan 5'li likert tipinde bir ölçektir. Ölçeğin amacı üniversite öğrencilerinin doğru kariyer desteği alabilmeleri ve sağlıklı kariyer tercihleri yapabilmeleri için kariyer farkındalık düzeylerini belirlemektir. Ölçek kişisel farkındalık, kendini tanıma ihtiyacı, genel kariyer farkındalığı, iş farkındalığı, yetkinlik farkındalığı ve kariyer kararı olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Her bir madde için 1 ile 5 arasında bir puan verilir. Ölçeğin en düşük puanı 31, en yüksek puanı ise 155'tir. Ölçek puanı ile kariyer farkındalığı arasında doğru orantı bulunmaktadır. Ölçeğin cronbach alfa katsayısı öntest için .83, son test için .89 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

TÜBİTAK 2237-A Bilimsel Eğitim Etkinlikleri Desteği Programı, bilime katkı sağlayacak yeni gelişmeleri öğrenmek, farklı disiplinlerden eğitici ve katılımcıları bir araya getirerek ortak bilimsel çalışmalara zemin hazırlamak, katılımcıların çalışmalarını yönlendirmek ve bilimsel ilerlemelerine katkıda bulunmak, eğitim konularını derinlemesine ele almak amacıyla yüz yüze veya çevrimiçi bilimsel eğitim etkinliklerini desteklemektedir.

TÜBİTAK tarafından yıl içerisinde dört kez desteklenen 2237-A Bilimsel Eğitim Etkinliklerini Destekleme Programı kapsamında desteklenmeye değer görülen “Lisans Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Planlaması” programı kapsamında bilimsel eğitim etkinlikleri destekleme programına katılacak çocuk geli-

Tablo 3. Lisans çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin kariyer farkındalıklarına ait programın içeriği

Çocuk gelişimi bölümünün kuruluşu, amacı, gelişimi, meslek sınırları hakkında bilgi verilmesi
Çocuk gelişimcisinin çalışma alanları ve yasal mevzuat
Tipik gelişim gösteren ve gelişimsel yetersizliği olan çocuklarla çalışma örnekleri
Tipik gelişim gösteren ve gelişimsel yetersizliği olan çocuklarla erken müdahale dil gelişim alanı
Uluslararası platformda çocuk gelişimcisi olarak çalışabilme süreci
Okul öncesi eğitim uygulamaları, ulusal/ uluslararası programlar ve değerlendirme süreci hakkında bilgi verilmesi
Akademisyen olma süreci ve akademik çalışmalar hakkında bilgi verilmesi
Çocuk gelişimi alanında yapılan akademik araştırmalar hakkında bilgi verilmesi
Klinik çocuk gelişimcinin görev tanımı hakkında bilgi verilmesi
Çocuk gelişimi alanında en sık karşılaşılan problemlerin vaka örnekleriyle incelenmesi I
Çocuk gelişimi alanında en sık karşılaşılan problemlerin vaka örnekleriyle incelenmesi II
Sosyal hizmet alanında çalışan çocuk gelişimcilerin çalışma alanları ve sınırları hakkında bilgi verilmesi

şimi bölümü öğrencileri toplam 30 öğrencidir. Kontrol grupsuz yarı deneysel desenin sınırlılıklarına rağmen, katılımcıların başka bir eğitim sürecine dahil olmaması nedeniyle, bağımsız değişkendeki değişimin etkinliklerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin seçiminde ülkemizdeki sağlık bilimleri fakültesi çocuk gelişimi bölümü başkanlıklarına resmi yazı gönderilerek eğitim hakkında bilgi verilmiş ve ön kayıt için Google Form aracılığı ile katılımcı listeleri oluşturulmuştur. Üç gün boyunca çevrim içi eğitim yoluyla 12 eğitimci ile 20 ders saati boyunca 12 farklı konu işlenmiştir (► **Tablo 3**). Ölçek formları, Google Form uygulamasından yararlanılarak dijital ortamda hazırlanmıştır.

Araştırmada, verilerin normal dağılıma uygunluğu basıklık ve çarpıklık katsayıları ile Kolmogorov-Smirnov değerleri incelenerek belirlenmiştir. Ön test ve son test puanlarına yönelik yapılan Kolmogorov-Smirnov değeri $p > 0.5$ olduğu için normal dağılım gösterdiği saptanmıştır (ön test: $p < .200$, son test: $p < .144$). Ayrıca Kariyer Farkındalık Ölçeğinin ön test puanları çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları sırasıyla $-.317$ ve $-.569$; son test puanları ön test puanları çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları $.424$ ve 2.056 olarak bulunmuştur. Çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerlerine bakıldığında -3 ila $+3$ arasında olduğundan dolayı verilerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilmiştir (Jondeau ve Rockinger, 2003). Bu çerçevede lisans çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin kariyer eğitiminin kariyer farkındalık durumlarına olan etkisini test etmek için SPSS (Statistical Package for The Social Science) paket programında t testi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Lisans çocuk gelişimi öğrencilerine yönelik yapılan TÜBİTAK 2237-A bilimsel eğitim etkinliklerinin öğrencilerin kariyer farkındalıklarına olan etkisi ön test ve son test karşılaştırması yapılarak incelenmiş ve ► **Tablo 4**'teki veriler elde edilmiştir.

► **Tablo 4**'te görüldüğü üzere, çevrim içi kariyer planlaması eğitimi öncesi uygulanan kariyer farkındalık ölçeği ortalama puan değeri $x = 95,83$ iken bu değer deneysel işlem sonucu $x = 115,06$ olmuştur. Gözlenen bu fark son test lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($t =$; $p < 0,05$). Elde edilen bu bulguya göre, çocuk gelişimi bölümü lisans öğrencilerinin TÜBİTAK 2237-A bilimsel eğitim etkinliklerinin lisans çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin kariyer farkındalıklarına etkili olduğu söylenebilir.

► **Tablo 5**'te görüldüğü üzere, çevrim içi kariyer planlaması eğitimi öncesi uygulanan kariyer farkındalık ölçeği alt boyutları sırasıyla incelendiğinde; kişisel farkındalık, genel kariyer, farkındalığı, iş farkındalığı, yetkinlik farkındalığı ve kariyer kararı alt boyutlarında son test lehine istatistiksel olarak anlamlıdır ($t = -4,023$; $-5,916$; $-6,352$; $5,11$; $4,04$ $p < 0,05$). Kendini tanıma ihtiyacı alt boyutunda ise son testte puan artışı görülmesine rağmen fark anlamlı bulunmamıştır ($t = -1,204$; $p > 0,05$).

4. Tartışma

TÜBİTAK 2237-A bilimsel eğitim etkinliklerinin lisans çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin kariyer farkındalıkları üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmanın sonuçlarına göre etkili olmuştur. Gülen ve Dönmez (2020) tarafından yapılan araştırmada, çocuk gelişimi kavramına yönelik metaforların çocuk gelişimi programında okuyan öğrenciler tarafından incelendiği belirtilmiştir. Araştırmada, metaforların bilgi verme, yön ve şekil verme, donanımlı olma ve ihtiyaçları karşılama fonksiyonları olduğu belirtmişlerdir. Aynı araştırmadan elde edilen diğer önemli bir bulgu, katılımcıların gelişimsel özelliklerini anlamalarını sağlayan bir bilim dalı olarak görüldüğünde çocuk gelişiminin önemli hale gelmesi gerektiğidir. Kariyer farkındalık ölçeği kişisel farkındalık alt boyutundan elde edilen farklılık da bu görüşü desteklemektedir. Çocuk gelişimi alanında, normal, özel gereksinimli, hasta, korunmaya muhtaç ve risk altındaki 0-18 yaş aralığındaki çocukları kapsayan geniş bir yelpaze bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, öğrencilerin alanlarında uzman kişilerle buluşmalarını, sahada karşılaştıkları zorlukları, güçlü yanları, fırsatları ve tehditleri analiz etmelerini ve kendi gelişimlerini destekleyebilmelerini sağlamıştır. Bu çerçevede, "TÜBİTAK 2237-A Bilimsel Eğitim Etkinliklerinin Lisans Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Farkındalıklarına Olan Etkisinin İncelenmesi: Çevrim İçi Kariyer Planlaması Eğitimi projesi "kapsamında, çocuk gelişimi alanındaki tüm çalışma alanlarında deneyim sahibi (klinik, eğitim, sosyal

hizmet, hukuk, akademi ve uluslararası eğitim deneyimleri olan) uzman ve akademisyenlerden oluşan bir ekip tarafından sağlanan teorik bilgilendirmeleri içermektedir. Pintrich'in (2003) belirttiği üzere, üniversite öğrencilerinin motivasyonlarını arttırmada genel bir bilimsel yaklaşım benimsemenin önemini, çok disiplinli bakış açılarını birleştirmenin değerini ve motivasyon üzerine kullanımdan ilham alan temel araştırma yürütmenin önemini vurgulamaktadır. Ryan ve Deci (2000) ise kişisel gelişimin öğrencilerin kendilerini motive etmede etkili olduğu yönündedir. Bu sebeple çocuk gelişimi lisans öğrencilerinin kariyer farkındalıklarını ve kariyer kararlarını etkileyecek uzmanlarla çevrimiçi etkinliklerde buluşmalarının etkilediği söylenebilir. Sezgin ve Alabay (2021) tarafından yapılan çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin motivasyon ve ait olma düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, öğrencilerin motivasyonunu ve aidiyet duygusunu desteklemenin, üniversiteye devam etmelerine, akademik başarılarına ve olumlu meslek algısını geliştirmelerini etkileyebileceği sonucuna varmışlardır. Diaconu-Gherasim ve arkadaşlarının (2024) yaptığı örnekleme Romanyalı üniversite öğrencilerinden oluşan başka bir çalışmada da cesaretin, kariyer uyumluluğunun yordayıcıları arasında önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca lisans öğrencilerinin mesleğe ait olma düzeyleri ve motivasyon arasında da doğru orantılı bir ilişki olduğu yönündedir. Benzer bir bulgu da çalışmamızın sonuçlarından da elde edilmiştir. Kariyer farkındalık ölçeği alt boyutları incelendiğinde kişisel farkındalık, genel kariyer, farkındalığı, iş farkındalığı, yetkinlik farkındalığı ve kariyer kararı alt boyutlarında son test lehine anlamlı derece bir artış olduğu yönündedir. Tunç ve arkadaşları (2018), çocuk

gelişimi öğrencilerinin içsel motivasyonlarının bilmeye, başarmaya ve uyarım yaşamaya yönelik olduğunu ve dışsal motivasyonlarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Kariyer farkındalık ölçeği alt boyutlarından yetkinlik farkındalığı ve kariyer kararı son test lehine anlamlı derecede fark çıkması da öğrenme motivasyonlarının ne denli yüksek olduğunu destekler niteliktedir. Filiz ve Kaya (2021) çalışmalarında, 18-20 yaş arasındaki öğrenciler ile çocuk gelişimi bölümünde eğitim görenlerin, sağlık bilimleri fakültesindeki diğer bölümlerde öğrenim görenlere kıyasla kariyerleri boyunca karşılaştıkları zorluklarla daha etkili bir şekilde başa çıktıkları gözlemlenmektedir. Yine aynı çalışmada elde edilen bir diğer sonuç, çocuk gelişimi bölümünde kariyer motivasyonu ve bu motivasyonun üç bileşeninin ortalamalarının, diğer bölümlere göre daha yüksek olduğudur. Bu durumun, çocuk gelişimi bölümünün çalışma alanının diğer bölümlere göre daha geniş olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada sonucunda çocuk gelişimi bölümü lisans öğrencilerinin kariyer planlamasındaki etkinliklerinin etkili olduğu yönündedir. Lisans çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin motivasyonlarının kariyer farkındalıklarını geliştirilmesinde farklı öğretim tekniklerinin kullanılması, bireysel farkındalıklarının geliştirilmesi ve çalışma alanlarına yönelik bilgilendirici seminerlerin / uzman görüşlerin eğitim süreci boyunca entegre edilmesi önerilmektedir. Ayrıca kariyer gelişimlerine etki ede-

Tablo 4. Öğrencilerin kariyer farkındalık ölçeği ön-test ve son-test ortalama puanlarının ilişkili örneklem için t testi sonuçları

	N	X	ss	t	p
Ön test	30	95,83	11,15	-8,361	,000
Son test	30	115,06	13,13		

Tablo 5. Öğrencilerin kariyer farkındalık ölçeği alt boyutlarına ilişkin ön-test ve son-test ortalama puanlarının ilişkili örneklem için t testi sonuçları

	N	X	ss	t	p
Kişisel Farkındalık Ön test	30	23,03	2,99	-4,023	,000
Kişisel Farkındalık Son test	30	25,36	2,53		
Kendini Tanıma İhtiyacı Ön test	30	8,56	2,06	-1,204	,238
Kendini Tanıma İhtiyacı Son test	30	9,23	2,64		
Genel Kariyer Farkındalığı ön test	30	17,13	3,26	-5,916	,000
Genel Kariyer Farkındalığı Son test	30	20,83	2,53		
İş Farkındalığı ön test	30	24,80	4,04	-6,352	,000
İş Farkındalığı son test	30	29,43	3,30		
Yetkinlik Farkındalığı ön test	30	13,86	4,60	5,11	,000
Yetkinlik Farkındalığı son test	30	20,80	4,60		
Kariyer Kararı ön test	30	11,43	3,60	4,04	,010
Kariyer Kararı son test	30	9,40	3,27		

bilecek değişkenlerin incelenmesi ve desteklenmesinin de yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Teşekkür

TÜBİTAK 2237-A Eğitim Etkinlikleri Destekleme Programı kapsamında 2023 yılı 3. dönem projesi olarak desteklenen ‘Lisans Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Planlaması’ adlı projeye desteklerinden dolayı TÜBİTAK’a teşekkür ederim. Ayrıca, proje ekibinde yer alan eğitimciler Prof. Dr. Neriman Aral, Prof. Dr. Fiğen Turan, Prof. Dr. Fiğen Gürsoy, Prof. Dr. Gözde Akoğlu, Doç. Dr. Halil Uzun, Arş. Gör. Dr. Selen Gündüz, Arş. Gör. Dr. Esra Acar, Çocuk Gelişim Uzmanı Dr. Yasemin Yılmaz, Öğr. Gör. Bağdagül Sarıdaş, Arş. Gör. Ruhigül Turan ve Elif Olcay Yılmaz’a projenin gerçekleştirilmesi sürecindeki destek ve emeklerinden ötürü teşekkür ederim.

Not

Bu makale TÜBİTAK 2237-A Bilimsel Eğitim Etkinlikleri Destek programı tarafından 1129B372300785 koduyla desteklenen “Lisans Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Lisans Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerinin Kariyer Planlaması” projesinden üretilmiştir.

Kaynakça

- Aral, N., Fındık Tanrıbuğurdu, E., Yurteri Tiryaki, A., Sağlam, M., & Aysu, B. (2015). Türkiye’de çocuk gelişimi alanındaki lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 14(1), 7-16.
- Bağcı, H., & Aslan Bağcı, Ö. (2018). Çocuk gelişimi programı öğrencilerinin bilgi okuryazarlıkları ile kişisel gelişim yönelimlerinin incelenmesi. *Turkish Studies Information Technologies & Applied Sciences*, 13(6), 39-52. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13375>
- ÇUÇEP (2016). Çocuk gelişimi lisans eğitimi ulusal çekirdek eğitim programı 2016. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/cocuk_gelisimi_cekirdek_egitim_programi.pdf (Erişim tarihi: 23.05.2024)
- Diaconu-Gherasim, L. R., Țepordei, A. M., Labăr, A. V., Virgă, D., & Măirean, C. (2024). University students’ future time perspective and career adaptability: The mediating role of grit. *The Career Development Quarterly*, 72, 121-134. <https://doi.org/10.1002/cdq.12348>
- Doğan Keskin, A., & Bayhan, N. P. (2020). Çocuk gelişiminin dün, bugün ve yarın. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 881-900. <https://doi.org/10.24130/eccdd-jecss.1967202043242>
- Edokpolor, J. E., & Omiunu, S. E. (2017). Role of career development services in developing students lifelong learning self-efficacy: Vocational and adult education lecturers’ perceptions. *Baltic Journal of Career Education and Management*, 5(1), 30-45.
- Filiz, M., & Kaya, M. (2021). Eğitim alınan bölümün kariyer motivasyonu üzerine etkisi: Sağlık bölümleri üzerine bir araştırma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37), 100-124. <https://doi.org/10.14520/adyusb.808563>
- Gülen, S., & Dönmez, İ. (2020). Çocuk gelişimi programında okuyan öğrencilerin “Çocuk” ve “Çocuk Gelişimi” kavramlarına yönelik metaforlarının belirlenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(25), 3654-3683. <https://doi.org/10.26466/opus.654029>
- Herr, E. L., Cramer, S. H., & Niles, S. G. (2004). *Career guidance and counseling: Through the lifespan* (6th ed.). Pearson Education Inc.
- Jondeau, E., & Rockinger, M. (2003). Conditional volatility, skewness, and kurtosis: Existence, persistence, and comovements. *Journal of Economic*

Araştırma Etikleri / Research Ethics

Araştırmanın yapılabilmesi için Tarsus Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’ndan 22.02.2024 tarih, E-15748308-200-45 sayılı etik kurul onayı verilmiştir.

Yazar Katkıları / Author Contributions

Yazar(lar) bu makalenin tamamından sorumluluğu kabul etmişler ve gönderilmesini onaylamışlardır.

Çıkar Çatışmaları / Competing Interests

Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir.

Araştırma Fonlaması / Research Funding

Bildirilmedi.

Veri Erişilebilirliği / Data Availability

Uygulanamaz.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış hakemler tarafından değerlendirildi.

Orcid

S. S. Bapoğlu Dümenci <https://orcid.org/0000-0003-2878-1120>

Dynamics and Control, 27(10), 1699-1737. [https://doi.org/10.1016/S0165-1889\(02\)00079-9](https://doi.org/10.1016/S0165-1889(02)00079-9)

Kaçmaz, C., Kay, M. A., Boğa, E., Temiz, A., Ayanoğlu, M., & Sağlam, M. (2021). Türkiye’de çocuk gelişimci olmak: Çalışma alanları, görev ve yetkileri. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 4(8), 117-133.

Karaman, Ö. (2013). *Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteye ait olma gereksinimlerinin incelenmesi* (Tez No.333816) [Doktora tezi, İnönü üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

McMahon, M., Patton, W., & Tatham, P. (2003). *Managing life, learning and work in the 21st century: Issues informing the design of an Australian blueprint for career development*. Miles Morgan.

Özmen, H. (2019). Deneysel araştırma yöntemi. İçinde H. Özmen & O. Karamustafaoğlu (Eds.). *Eğitimde araştırma yöntemleri* (1. Baskı, ss. 209-212). Pegem Akademi.

Pintrich, P. R. (2003). A motivational science perspective on the role of student motivation in learning and teaching contexts. *Journal of Educational Psychology*, 95(4), 667. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.95.4.667>

Ratelle, C. F., Guay, F., Vallerand, R. J., Larose, S., & Senécal, C. (2007). Autonomous, controlled, and amotivated types of academic motivation: A person-oriented analysis. *Journal of Educational Psychology*, 99(4), 734-746.

Reese, R. J., & Miller, C. D. (2006). Effects of a university career development course on career decision-making self-efficacy. *Journal of Career Assessment*, 14(2), 252-266. <https://doi.org/10.1177/1069072705274985>

Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). ‘Self-Determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being’. *American Psychologist* 55(1), 68 – 78. https://doi.org/10.1007/978-3-319-69909-7_2630-2

Sezgin, E., & Alabay, E. (2021). Çocuk gelişimi öğrencilerinin ait olma düzeyleri ile yetişkin motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(24), 433-453. <https://doi.org/10.38155/ksbd.812193>

Tercan, H., & Yıldız Bıçakçı, M. (2016). Sağlık bilimlerinde transdisipliner yaklaşım içerisinde çocuk gelişimcinin rolü. *Hacettepe University Faculty of Health*

Sciences Journal, 3(1), 157-168.

Tunç, Y., Çiftçi, K., & Dal, M. (2018, Kasım 6-8). Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi [Konferans sunum özeti]. İğdir International Conference on Multidisciplinary Studies,

İğdir, Türkiye.

Yeşilyaprak, B. (2012). The paradigm shift of vocational guidance and career counseling and its implications for Turkey: An evaluation from past to future. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(1), 111-118.